

DINTRE CELE DOUĂ INTRĂRI ALE cafe-
nelei ea o alegea întotdeauna pe cea
mai puțin vizibilă, aceea pe care mulți o
numeau „ușa din umbră“. Stătea veșnic
la aceeași masă din spatele sălii mici. La
început nu vorbea cu nimeni, apoi a făcut
cunoștință cu obișnuiții cafenelei Condé,
cei mai mulți având vârsta noastră, cam
între nouăsprezece și douăzeci și cinci
de ani. Câteodată, ea se așeza la mesele
lor, dar, cel mai adesea, rămânea fidelă
locului său din spatele sălii.

Nu venea niciodată la aceleași ore. O
găseai acolo dis-de-dimineată, ori apărea
abia către miezul nopții și rămânea până
la ora închiderii. Le Condé era cafeneaua
care închidea cel mai târziu din cartier,
împreună cu Le Bouquet și La Pergola, dar
era și cea care adăpostea clienții cei mai

stranii. Odată cu trecerea timpului, stau și mă-ntreb dacă nu cumva doar prezența ei dădea stranietate acestui loc și acestor oameni, ca și cum i-ar fi impregnat pe toți cu parfumul ei.

Închipuiți-vă că ați fi adus acolo legat la ochi, că ați fi instalat la o masă, că vi s-ar scoate legătura de la ochi și vi s-ar da un răgaz de câteva minute ca să răspundeți la întrebarea: În ce cartier al Parisului sunteți? Ar fi de-ajuns să vă observați vecinii, să le ascultați conversațiile și veți ghici pe dată: în preajma răspântiei de la Odéon, pe care întotdeauna mi-o închipui mohorâtă sub ploaie.

Într-o bună zi, un fotograf a intrat la Condé. Nimic din înfățișarea sa nu-l deosebea de ceilalți clienți: aceeași vârstă, aceeași ținută vestimentară neglijentă. Purta o haină prea lungă pentru el, pantaloni de doc și bocanci soldățești. Îi fotografiase pe mulți dintre cei care frecventau Le Condé. El însuși devenise unul dintre obișnuiții localului; ceilalți își imaginau că face fotografii de familie. Mult mai târziu, pozele au apărut

într-un album despre Paris, având ca explicații doar prenumele clienților sau porecelele lor. Și ea era prezentă în multe dintre aceste fotografii. Atrăgea lumina mai mult decât alții, cum se spune în cinematografie. Dintre toți, pe ea o remarcai dintr-odată. În josul paginii, în legendă, era menționată cu prenumele de „Louki“. „De la stânga la dreapta: Zacharias, Louki, Tarzan, Jean-Michel, Fred și Ali Cherif...“ „În prim-plan, stând la bar: Louki. În spatele ei, Annet, Don Carlos, Mireille, Adamov și doctorul Vala.“ Louki stă dreaptă, în timp ce alții au atitudini relaxate. De exemplu, cel numit Fred a adormit cu capul sprijinit pe bancheta de moleschin și, în mod vizibil, nu s-a mai bărbierit de multe zile. Trebuie precizat că prenumele de Louki i-a fost atribuit încă din clipa în care a început să frecventeze Le Condé. Eram acolo într-o seară când a venit aproape de miezul nopții. În sală nu mai rămăseseră decât Tarzan, Fred, Zacharias și Mireille, așezați în jurul aceleiași mese. Tarzan e cel care-a țipat:

— Uite-o pe Louki...

Mai întâi a părut speriată, apoi a surâs. Zacharias s-a ridicat și, pe un ton de falsă gravitate, a spus:

— În noaptea asta te botez. Din clipa asta te vei numi Louki.

Și, pe măsură ce orele se scurgeau și fiecare dintre ei o numea Louki, îmi vine să cred că se simțea ușurată să poarte un nou prenume. Da, ușurată. Într-adevăr, cu cât mă gândeam mai bine, prima impresie mi se adevăra: ea se refugia aici, la Condé, de parcă voia să fugă de ceva, să scape de-un pericol. Gândul ăsta îmi venise tot văzând-o singură, așezându-se mereu în locul acela retras unde nimeni n-o putea zări. Chiar și atunci când era alături de alții, nu atrăgea deloc atenția. Rămânea tăcută și rezervată și se mulțumea să asculte. Mi-am zis chiar că, pentru mai multă siguranță, alegea grupurile zgomotoase, cei „buni de gură“, căci altfel nu s-ar fi așezat mereu la masa lui Zacharias și Jean-Michel, a lui Fred și Tarzan, a lui Houpa... Cu ei, se topea în decor, nu mai era decât o anonimă, dintre cele numite în legendele fotografiilor:

„persoană neidentificată“ sau, mai simplu, „X“. Da, la început, la Condé, n-am văzut-o niciodată stând de vorbă tête-à-tête cu cineva. Și nici nu vedea vreun neajuns în faptul că unul dintre cei buni de gură o striga cu subînțeleș Louki, fiindcă acesta nu era prenumele său adevărat.

Totuși, studiind-o cu atenție, observai anumite detalii care o diferențiau de alții. Își îngrijea ținuta într-un fel neobișnuit pentru Le Condé. Într-o seară, și-a aprins țigara la masa lui Tarzan, Ali Cherif și Houpa, și am fost frapat de finețea mâinilor ei și mai ales de unghiile-i sclipitoare, acoperite cu un strat de lac incolor. Detaliul ăsta riscă să pară fără-nsemnătate. Să fim, atunci, ceva mai atenți. Pentru asta-i necesar să facem câteva precizări asupra obișnuințelor localului. Așadar, ei aveau între nouăsprezece și douăzeci și cinci de ani, în afara celor câțiva clienți ca Babilée, Adamov sau doctorul Vala, care se-ndreptau către cincizeci, dar nimeni nu le mai ținea minte vârsta. Babillée, Adamov și doctorul Vala rămâneau fideli tinereții lor, adică acelei epoci ce-ar

putea fi evocată cu melodiosul și desuetul termen de „boemă“. Caut în dicționar „boemă“: „persoană care duce o viață de vagabond, fără reguli și fără a se-ngriji de ziua de mâine“. Iată o definiție care se aplica perfect celor care frecventau Le Condé. Unii ca Tarzan, Jean-Michel și Fred susțineau că au avut de-a face cu poliția încă din adolescență, iar fetișcana Houpa evadase la șaisprezece ani din casa de corecție Bon-Pasteur. Dar toate acestea se întâmplau pe Rive Gauche și cei mai mulți dintre ei trăiau în umbra artelor și a literaturii. Eu însumi eram student. Nu îndrăzneau să le-o spun și nu mă atașam cu adevărat de grupul lor.

Am simțit clar că ea era altfel decât ceilalți. De unde provenea înainte de a i se da porecla aceasta? Deseori, obișnuința localului apăreau cu câte-o carte în mână pe care-o puneau la-ntâmplare pe masă. Coperta era adesea pătată de vin. *Les Chants de Maldoror. Les Illuminations. Les barricades mystérieuses.* La început, ea venea cu mâinile goale. Mai apoi, a vrut fără-ndoială să facă precum

ceilalți și, într-o zi, la Condé, am surprins-o, retrasă în colțul ei, citind. De atunci nu s-a mai despărțit niciodată de carte. Când era în compania lui Adamov și a celorlalți, o așeza pe masă, cât mai la vedere, ca și cum această carte ar fi fost propriul ei pașaport sau un permis de rezidență care-i legitima prezența alături de ei. Dar niciunul nu lua în seamă cartea; nici Adamov, nici Babilée, nici Houpa. Era o carte de buzunar cu coperta ferfenițită, dintre cele cumpărate la ocazie de pe cheiuri, având un titlu imprimat cu litere mari, roșii: *Orizonturi pierdute*. Pe atunci, acest lucru nu-mi spunea nimic. Ar fi trebuit să-i cer să-mi spună care era subiectul, dar mi-am zis prosteste că *Orizonturi pierdute* nu era pentru ea decât un accesoriu și că se prefăcea că o citește pentru a se potrivi cu mușteriii de la Condé. Chiar și un trecător ce și-ar fi aruncat o privire furișată înăuntru – ori chiar sprijinindu-și o clipă fruntea de geam – ar fi conchis că mușteriii ăștia nu-s decât niște simpli studenți. Dar și-ar fi schimbat numaidecât

părerea observând cantitatea de alcool care se bea la masa lui Tarzan, Mireille, Fred și Houpa. În liniștitele cafenele ale Cartierului Latin nu s-ar fi băut niciodată atât. Desigur, în orele moarte ale după-amiezii, Le Condé putea să dea o falsă impresie. Dar, pe măsură ce se însera, cafeneaua devenea locul de întâlnire al celor pe care un filosof sentimental îi asocia cu „tinerețea pierdută“. De ce localul ăsta și nu altul? Din cauza patroanei, o oarecare doamnă Chandly, care părea că nu se miră de nimic și care manifesta chiar o anume indulgență față de clienți. Mulți ani mai târziu, atunci când străzile cartierului nu mai ofereau decât vitrine ale unor buticuri de lux și când o marochinarie luase locul cafenelei Condé, am întâlnit-o pe doamna Chandly pe celălalt mal al Senei, pe treptele străzii Blanche. Nu m-a recunoscut imediat. Am mers o vreme alături vorbind, amintindu-ne de Condé. Imediat după război, soțul ei, un algerian, a cumpărat terenul. Doamna Chandly își amintea de prenumele tuturor și se-ntreba ce se-ntâmplase cu noi,

fără a-și face în vreun fel iluzii. Știuse de la început că lucrurile aveau să sfârșească rău pentru noi. Câini ai nimănu, mi-a spus. Și-n clipa când ne-am despărțit, în fața farmaciei de pe strada Blanche, mi-a mărturisit privindu-mă drept în ochi:

— Preferata mea era Louki.

Atunci când Louki se așeza la masa lui Tarzan, Fred și Houpa, bea la fel de mult ca ei. Sau se prefăcea, de teamă să nu-i mâhnească? În orice caz, cu bustul drept, cu gesturi domoale, pline de grație, și cu un surâs imperceptibil, ținea al naibii de bine la băutura. La bar e cel mai ușor să trișezi. Profiți de o clipă de neatenție a bețivanilor tăi de prieteni și-ți verși paharul în chiuvetă. Dar acolo, la una dintre mesele de la Condé, era mult mai greu. Te forțau să le ții hangul bețivănelilor. În această privință se arătau grozav de susceptibili și te considerau nedemn de grupul lor dacă nu-i însoțeau până la capăt în ceea ce ei numeau „călătorii“. Cât despre celelalte substanțe toxice, am crezut că pricep, fără a fi sigur că Louki le consuma, împreună cu unii dintre membrii

grupului. Totuși, nimic din privirea și din atitudinea ei nu te lăsa să bănuiești că frecventa paradisurile artificiale.

M-am întrebat adesea dacă vreuna dintre cunoștințele sale îi vorbise despre Condé înainte de a fi venit aici prima dată. Sau dacă cineva îi dăduse întâlnire la această cafenea și nu venise. În acest caz, zi de zi, seară de seară, ea nu s-ar mai fi dezlipit de acea masă, sperând să-l regăsească în acest loc care era singurul punct de reper pentru ea și acest necunoscut. Niciun alt mijloc de a-l întâlni. Nici adresă. Nici număr de telefon. Doar un prenume. Dar poate că ajunsese aici din întâmplare, ca mine. Se afla prin cartier și voia să se adăpostească de ploaie. Am crezut întotdeauna că există anume locuri magnetice care te atrag dacă treci prin preajma lor. Și asta într-un mod imperceptibil, fără să-ți stârneasă vreo bănuială. E de ajuns o stradă în pantă, un trotuar însorit ori, din contră, unul scufundat în umbră. Sau doar o ploaie. Și iată-te ajuns aici, exact în punctul unde trebuia să ajungi. Mi se pare că, prin amplasarea ei, cafeneaua Le

Condé are această putere magnetică și, dacă ai face un calcul al probabilităților, rezultatul s-ar confirma: dintr-un perimetru atât de vast, deriva ta n-are cum să nu se încheie inevitabil la una dintre mesele sale. Știu eu ce știu.

Unul dintre membrii grupului, Bowing, cel pe care-l numeam „Căpitanul“, se lansase într-o acțiune pe care ceilalți o aprobaseră. Iată, în curând se fac trei ani de când acesta însemna numele clienților cafenelei, pe măsură ce respectivii soseau, notând întotdeauna data și ora exactă. Îi însărcinase pe doi dintre prietenii lui să facă același lucru la cafenelele Bouquet și La Pergola, care rămâneau deschise toată noaptea. Din păcate, în aceste două localuri clienții nu voiau întotdeauna să-și spună numele. De fapt, Bowing intenționa să-i smulgă din uitare pe fluturașii ce roiau câteva clipe în jurul lămpii. Spunea că râvnește la un imens registru cu pomelnicul clienților tuturor cafenelelor din Paris din ultima sută de ani, împreună cu minuțioase consemnări ale nesfârșitelor sosiri și plecări.

Era bântuit de ceea ce el numea „punctele fixe“.

Din acest val neîntrerupt de femei, bărbați, copii, câini, care trec și care dispar, în cele din urmă, la colțuri de stradă, ți-ar plăcea să reții câte un chip din când în când. Da, după Bowling trebuia ca, în mijlocul acestui *maelström* al marilor orașe, să găsești câteva puncte fixe. Înainte să plece din nou în străinătate, mi-a dat caietul în care erau înscrși, zi de zi, timp de trei ani, clienții cafenelei Condé. Ea nu figura decât cu prenumele ei de împrumut, Louki, și era menționată pentru prima dată pe 23 ianuarie. Iarna aceluia an era deosebit de geroasă și unii dintre noi rămâneam în cafenea întreaga zi, fără a îndrăzni să înfruntăm frigul de afară. Căpitanul notase și el adresele, astfel că puteai să-ți închipui traseul obișnuit pe care-l străbătea fiecare dintre noi până la Condé. Acesta era pentru Bowling încă un mod de a stabili puncte fixe. Nu menționează de la început adresa lui Louki. Abia pe 18 martie putem citi: „ora 14. Louki, str. Fermat 16,

arondismentul XIV.“ Dar, pe 5 septembrie în același an, ea și-a schimbat adresa: „ora 23.40. Louki, str. Cels 8, arond. XIV“. Bănuiesc că Bowing ne desena traseele până la Condé pe un imens plan al Parisului și că, pentru asta, Căpitanul folosea pixuri cu pastă de culori diferite. Poate că voia să știe dacă aveam vreo șansă să ne întâlnim unii cu alții înainte de-a ajunge la țintă.

Într-adevăr, îmi aduc aminte că, într-o zi, am întâlnit-o pe Louki într-un cartier pe care nu-l cunoșteam și unde vizitasem un văr de-al doilea al părinților mei. Plecând de la el, zoream spre stația de metrou Porte-Maillot și ne-am încrucișat la capătul bulevardului Grande-Armée. Am privit-o lung și ea mi-a întors o privire neliniștită, de parcă aș fi surprins-o într-o situație jenantă. I-am întins mâna:

— Ne știm de la Condé, i-am spus, și cafeneaua mi s-a părut brusc a fi la capătul lumii.

A schițat un surâs stânjenit:

— Desigur... de la Condé...